

**Lange termijn beleidsplan voor Het Tijdmuseum
2015-2020**

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
<i>Het Tijdmuseum: onze doelstelling en het meerjarenplan 2015-2020</i>	3
1. Inleiding	4
<i>Start van een nieuw museum</i>	4
<i>Waarom Het Tijdmuseum?</i>	4
<i>Het Tijdmuseum in Den Haag</i>	5
2. Onze doelstelling en onze bezoekers	5
<i>Onze missie</i>	5
<i>Onze visie</i>	5
<i>Onze bezoekers</i>	6
3. Ambitie	6
4. Activiteiten	7
<i>Tentoonstellingen en projecten</i>	7
<i>Educatie</i>	7
5. Samenwerking	7
<i>Nuttig en noodzakelijk</i>	7
<i>Lokaal, binnen Nederland, internationaal</i>	7
6. Collectieplan	8
<i>Opbouw van de collectie: de bruiklenen</i>	8
<i>Toegankelijkheid; digitale ontsluiting</i>	8
<i>Gezamenlijk depot</i>	8
<i>Verwerven en ontzamelen</i>	8
7. Het Tijdmuseum als onderneming	9
<i>Financiële partners</i>	9
<i>Eigen inkomsten</i>	9
<i>Huisvesting</i>	9
<i>Personeel, huurkrachten en vrijwilligers</i>	10
<i>Principebegroting van Het Tijdmuseum</i>	10
8. Besluit	10
Geraadpleegde literatuur	11

Woord vooraf

Het Tijdmuseum: onze doelstelling en het meerjarenplan 2015-2020

Het Tijdmuseum geeft een beeld van wat tijd is, hoe de mens tijd onder controle heeft gekregen en met tijd omgaat. Wij willen de bezoekers bekend maken met de invloed van tijd op het menselijk functioneren en met de gevolgen van steeds nauwkeuriger tijdmeting op ons leven. Het Tijdmuseum is geconcipieerd als een modern, verhalend, museum met optimale interactie met de bezoekers. Het is eerst en vooral een museum dat de complexe relatie tussen de mens en de tijd inzichtelijk wil maken. Bezoekers zullen het museum verlaten met een beter begrip van de invloed die tijd en tijdmeting hebben op hun alledaagse leven.

De oprichting van Het Tijdmuseum is een initiatief van de Stichting Museum en Archief van Tijdmeetkunde (SMAT) en van de Stichting Museum van het Nederlandse Uurwerk (MNU te Zaandam). Twee stichtingen met collecties in bruikleen bij de grotere musea, de Stichting Boom-Time en de Stichting De Oude Tijdwijzer, hebben zich aangesloten bij onze plannen. Naast antieke klokken en zakhorloges bevatten de collecties ook andere tijdmeetkundige objecten, zoals uurwerkherstellers gereedschappen, literatuur en restauratie-archieven.

Doelstelling van het Tijdmuseum is dit erfgoed te bewaren en te presenteren ter ondersteuning van de verkenning van de relatie tussen mens en tijd. Voor de uitvoering van het museumplan is de Stichting Tijdmeetkundige Collectie Nederland opgericht.

Het Tijdmuseum richt zich op een pluriforme doelgroep. De opzet van het museum is breed genoeg om jong en oud een fascinerende reis door de tijd te laten maken: niet alleen zoals het vroeger was maar ook wat heden ten dage van belang is. De beleving van de tijd is daarbij leidend. De tijd stroomt in de beleving van de verschillen tussen vroeger en nu; allerlei subjectieve aspecten van tijdbeleving zullen mensen herkennen en fascineren; de tijd staat stil in de expositie van oude klokken, (zak)horloges en uurwerkherstellers gereedschappen. Een permanente expositie is ingericht over het leven en werk van Christiaan Huygens. Een bezoek aan het museum zal een fascinerende en welbestede tijd opleveren, een TIJD zeker voor herhaling vatbaar.

In de volgende paragrafen wordt aangegeven hoe wij de doelstelling in de komende jaren hopen te bereiken. Paragraaf 1 beschrijft de achtergrond van het besluit Het Tijdmuseum op te richten. Daarna worden in de paragrafen beschreven de bezoekers die wij hopen te bereiken, onze ambitie en de activiteiten die wij willen ontwikkelen, waar mogelijk samen met andere instellingen in Nederland. Tot slot komt de collectie aan de orde en de ondernemingskant van Het Tijdmuseum: huisvesting, personeel en financiën.

Voor het schrijven van dit lange termijn beleidsplan zijn beleidsnota's van de overheid en de Nederlandse Museum Vereniging geraadpleegd. De Meerjarennota 2014-2017 van Het Noordbrabants Museum is een uitstekende gids bij het schrijven geweest. Referenties zijn aan het eind van dit plan te vinden.

1. Inleiding

Naar een nieuw museum

In 2011 hebben de besturen van de Stichting Museum en Archief van Tijdmeetkunde en de Stichting Museum van het Nederlandse Uurwerk besloten om te komen tot een samenwerking tussen beide stichtingen met als doel: bundeling van collecties en krachten, en met de ambitie om tot een nationaal tijdsmuseum te komen. Daartoe is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld die ten grondslag ligt aan de oprichting van de Stichting Tijdmeetkundige Collectie Nederland (STCN) op 3 december 2011. Doel van de STCN is bevordering van de samenwerking tussen organisaties die in Nederland tijdmeetkundige collecties beheren, en verbetering van het bewaken van het erfgoed op dit gebied. Twee stichtingen met collecties in bruikleen bij de grotere musea, de Stichting Boom-Time en de Stichting De Oude Tijdwijzer, hebben zich aangesloten bij onze plannen.

In 2012 heeft de STCN met subsidie van de Mondriaan Stichting opdracht kunnen geven voor een haalbaarheidsanalyse naar een Nationaal Tijdsmuseum. Op basis van de gegevens uit dat onderzoek is een prospectus voor het nieuwe museum samengesteld.

Waarom Het Tijdsmuseum?

Het Tijdsmuseum wil de invloed van tijd op ons leven laten zien. Tijd verstrijkt en verandert gaandeweg. De meest elementaire verandering is de overgang van dag en nacht en van nacht naar dag, een natuurlijk verschijnsel, niet door mensen ingedeeld, maar wel benoemd als de dag, het seizoen, de maan(d), het jaar. De eerste pogingen het verstrijken van de tijd te vangen, zijn te vinden in instrumenten om de veranderende positie van aarde en zon ten opzichte van elkaar zichtbaar te maken, met name zonnepijlers en waterklokken, daarnaast in instrumenten om korte tijdsintervallen te meten zoals zandlopers en kaarsklokken. Het verstrijken van de tijd werd bekijkbaar. Het aanbrengen van schaalverdelingen in tijdmeters zette de deur open naar nauwkeuriger meten van de verstrijkende tijd: weken, uren, minuten en seconden deden hun intrede. Het verdelen van de tijd in steeds kleinere eenheden ging hand in hand met de ontwikkeling van mechanische systemen die dat zichtbaar maakten. Religie beïnvloedde de aard van de tijdsindelingen en de weergave daarvan; daardoor is de heersende religie mede bepalend geweest voor de ontwikkeling van het mechanische uurwerk in het christelijke Europa en niet in de technisch beter onderlegde Arabische wereld of China. Vervolgens beïnvloedde de gemeten tijd het dagelijks leven in de samenleving als geheel en van individuen afzonderlijk. Dit is alles te zien in Het Tijdsmuseum.

In onze tijd spelen klassieke klokken nog maar een kleine rol. We zien tientallen malen per dag hoe laat het is op onze mobiele telefoon, computerscherm, dashboard en in de keuken op elektrische apparatuur. De invloed van de tijd is groter dan ooit. We noemen ons zelfs slaaf van de tijd: slaaf van een systeem dat we goeddeels zelf hebben bedacht en geïnstalleerd. De bezoeker van Het Tijdsmuseum leert in dit museum het hele verhaal van de tijd kennen, van verleden naar toekomst, zoals dat nergens anders in Nederland mogelijk is. De bezoeker verrijkt kennis over zijn eigen tijd in vergelijking met andere tijden, ontdekt niet alleen hoe de persoon, de samenleving, zelf tijd gebruikt, maar ook hoe verslavend dat is door de aansluiting van exposities bij de actualiteit. Binnen die beleving beantwoorden de uurwerken en andere objecten uit de tijdmeetkundige collecties aan de behoefte aan objectiviteit, precisie en esthetiek.

Het Tijdmuseum in Den Haag

Wat betreft de nieuwe mogelijke locatie kan vermeld worden dat er contacten zijn met verschillende instanties in Den Haag, gezien het cultuurplan vanuit de gemeenteraad, de locatie-mogelijkheden, de financierders en de kwartiermakers met hun Haagse contacten. Plannen voor de komende jaren zijn in de maak..

2. Onze doelstelling en toekomstige bezoekers

Onze missie

Wij willen de bezoekers van Het Tijdmuseum bekend maken met de invloed van tijd op het menselijk functioneren en met de grote gevolgen van steeds nauwkeuriger tijdmeting op ons leven. De mens heeft er altijd naar gestreefd het voortgaan van de tijd via een machine grijpbaar en bruikbaar te maken. De beschikbare klokkencollecties worden niet alleen gebruikt ter verduidelijking van die eeuwige strijd, maar ook als inspiratiebron voor thema's waarmee het verhaal van de tijd zal worden gebracht.

Onze visie

Wij willen met Het Tijdmuseum de invloed van tijd op ons leven laten zien én daarbij aandacht vragen voor het met tijd en tijdmeting verbonden Nederlandse technische, culturele en sociale erfgoed. Ook vragen we aandacht voor de invloed die de ontwikkeling van de tijdmeetkunde heeft gehad op de wereldhandel en de bijzondere rol die de Nederlanders (vooral Christiaan Huygens) daarin gespeeld hebben. Niet alleen in het verleden, maar ook nu en in de toekomst zal de ontwikkeling van de tijdmeetkunde op talloze terreinen van bepalende invloed blijven, denk bijvoorbeeld aan (top)sport, de medische wereld, etc. Ook daarvoor willen wij met Het Tijdmuseum aandacht vragen. In onze visie is het museum veel meer dan een bewaarplaats van kennis en roerend cultureel erfgoed.

In Het Tijdmuseum staat de bezoeker centraal. Het Tijdmuseum wil bezoekers inspireren en fascineren. Daarom is Het Tijdmuseum geconcipieerd als een modern, verhalend, museum met optimale interactie met de bezoekers. Hoewel de uit de collecties beschikbare stukken prominent aanwezig zullen zijn, is het geen klokkenmuseum, maar eerst en vooral een museum dat de complexe relatie tussen de mens en de tijd inzichtelijk wil maken. De bezoekers mogen na afloop gefascineerd zijn door het vernuft waarmee klokken zijn ontwikkeld en geconstrueerd, ze zullen vooral het museum moeten verlaten met een beter begrip van de invloed die tijd heeft op hun alledaagse leven.

Onze bezoekers

Uit de haalbaarheidsanalyse blijkt dat de levensvatbaarheid van het museum op jaarbasis minimaal een aantal van 60.000 bezoekers vereist. Het merendeel van onze bezoekers komt niet voor de klokken, maar voor de beleving van het verhaal van de tijd dat in telkens verschillende thema's zal worden gebracht. Nog voordat één bezoeker is binnen geweest helpt de literatuur ons met gebruikmaking van verschillende dimensies een beeld te vormen van bezoekersprofielen. Een

internationale studie naar de behoeften van museumbezoekers onderscheidt verschillende “motivatiegroepen” (Falk & Dierking, 2013). Beter dan demografische variabelen (met uitzondering van het aanbod voor kinderen en gezinsbezoek) bepalen deze motivatiegroepen wat bezoekers beweegt om naar het museum te komen en waaraan zij behoefte hebben in het museum. Wij zullen vanaf de aanvang daarmee rekening houden bij de programmering van tentoonstellingen, het aanbieden van randprogramma’s, zoals ook bij het aanbieden van informatie en de samenstelling van het assortiment van de museumwinkel. Onze taak is bezoekers gastvrij te bedienen en ze activerend, educatief en inspirerend te bereiken.

In de Museumbrief *Samen werken, samen sterker* van 10 juni 2013 besteedt de minister van OCW specifiek aandacht aan de educatieve inspanningen van musea. Onze educatieve doelstelling is bezoekers, jong en oud, actief te laten ontdekken wat tijd is en met ons doet door ze te laten kijken, dingen te laten doen en hun eigen ervaringen in te brengen. Uit onze missie volgt dat activiteiten op educatief gebied vanzelfsprekend thuis horen in het programma van Het Tijdmuseum.

Wij willen zoveel mogelijk mensen, jong en oud in contact brengen met het verhaal van de tijd. Om dat te bereiken wordt reeds in de aanloop naar de oprichting gewerkt aan een marketing- en communicatieplan.

3. Ambitie

Wij streven ernaar zo spoedig mogelijk de beschikking te hebben over een geschikt pand. Hierin is in eerste instantie de locatie van belang. Daarnaast zal ook de indeling van het pand een rol spelen, daar normaliter het pand verbouwd zal moeten worden tot museum. Binnen de termijn van dit beleidsplan hopen wij dat de opening plaats vindt van Het Tijdmuseum, waar de top van kennis en kunde op het gebied van TIJD en tijdmeting in Nederland is samengebracht. Deze top wordt dan getoond in exposities, maar blijkt vooral uit de hoge kwaliteit van de projecten en activiteiten die de invloed van tijd op het dagelijks leven onder de aandacht brengen. Het perspectief blijft niet beperkt tot Nederland; de doelstelling is ook gericht op internationale gebeurtenissen en ontwikkelingslijnen. Ook houden we ons niet alleen bezig met het verleden, maar ook met de toekomst door de aandacht te vestigen op het belang van innoveren in en op het gebied van de tijd.

Ambities en kwaliteitsinspanningen zijn lege begrippen als er geen criteria zijn waarop hun resultaat kan worden beoordeeld. Aan deze criteria wordt van meet af aan gewerkt, zodat op zijn minst zelfonderzoek inzicht kan geven in het niveau van de prestaties. Even belangrijk is ook het oordeel van de buitenwacht. Opname in het Museumregister betekent dat Het Tijdmuseum voldoet aan de museale basiseisen. De verwachting is dat binnen enkele jaren de Museumvereniging tot een eigen systeem van visitaties zal komen, waarbij Het Tijdmuseum zich graag zal aansluiten.

4. Activiteiten

Tentoonstellingen en projecten

Het Tijdmuseum zal de aandacht trekken met vaste en wisselende exposities, zoals dat een museum betaamt. In Het Tijdmuseum zal een vaste ruimte worden ingedeeld voor het werk van Christiaan Huygens. De hoofddoelstelling, het verhaal van de tijd te leren kennen, wordt echter vooral bereikt in projecten waardoor de bezoeker direct betrokken wordt in thema's rondom het begrip tijd.

Educatie

Bij educatieve activiteiten denken we niet alleen aan bijdragen aan schoolprogramma's, maar ook aan informatieoverdracht bij exposities en in het kenniscentrum. Er zal aandacht zijn voor educatieve projecten voor kinderen en jongeren; terwijl voor andere groepen symposia worden georganiseerd, of cursussen, bijvoorbeeld in de restauratiewerkplaats.

Educatie blijft niet beperkt tot activiteiten binnen het museum, maar strekt zich uit tot deelname aan samenwerkingsprojecten buiten de muren van het museum zowel op het gebied van tijdmeting als op het gebied van tijd in ruimere zin bij andere culturele activiteiten.

Werkplaatsactiviteiten

In de werkplaats kunnen bezoekers het oude ambacht in uitvoering zien, maar ook wordt gelegenheid geboden tot zelfwerkzaamheid en het volgen van cursussen.

5. Samenwerking

Nuttig en noodzakelijk

In de stukken van de Nederlandse Museumvereniging, de Raad voor Cultuur en het Ministerie voor OCW wordt samenwerking binnen de culturele sector, in het bijzonder in het museale veld noodzakelijk beoordeeld. Afgezien van de noodzaak is samenwerken ook buitengewoon nuttig. Het Tijdmuseum ontleent er zijn bestaansgrond aan. Immers door samenwerking tussen verschillende stichtingen die voornamelijk collecties op het gebied van tijdmeetkunde bezitten werd de oprichting van Het Tijdmuseum een feit. Deze samenwerking zal zich op het gebied van tentoonstellingen en activiteiten gaan uitbreiden, zodra Het Tijdmuseum zich heeft gevestigd op de uiteindelijke locatie.

Lokaal, binnen Nederland, internationaal

In Den Haag zal allereerst worden gestreefd naar samenwerking met lokale instantie en musea. Die samenwerking moet nog helemaal van de grond komen.

Binnen Nederland bestaan er nu reeds tussen alle mogelijke organisaties op klokkengebied goede contacten. Maar ook door lid te worden van de VSC, de Vereniging van musea en Science Centers ,zal

Het Tijdmuseum de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan landelijke activiteiten zoals *het weekend van de wetenschap*. In het auditorium van Het Tijdmuseum kunnen landelijke bijeenkomsten zoals symposia, debatten en lezingen worden georganiseerd.

Ook internationaal liggen er op klokkengebied goede contacten, met name in Engeland, onder meer via de Nederlandse afdeling van de Antiquarian Horological Society, en in Duitsland. Het Tijdmuseum zal ook internationaal de weg tonen naar het verband tussen klokken en het verhaal van de tijd.

6. Collectieplan

Opbouw van de collectie: de bruiklenen

De samenwerkingsovereenkomst tussen de stichtingen die tijdmeetkundige collecties bezitten bevat de afspraak dat zij hun collectie aan de Stichting Tijdmeetkundige Collectie Nederland (STCN) voor onbepaalde tijd in bruikleen geven. Bij de start van Het Tijdmuseum bestaat de collectie dus uit bruiklenen. Het Tijdmuseum krijgt daarmee het beheer over diverse collecties en zorgt ervoor dat de objecten voor het publiek toegankelijk blijven. Een collectieplan voor het totaal van de collecties is onderdeel van het beheer.

Toegankelijkheid; digitale ontsluiting

Uit het totaal van de collecties worden objecten gebruikt voor expositie. Dat kan zijn in de vorm van een vaste tentoonstelling of in wisseltentoonstellingen. Literatuur en archiefstukken worden bewaard in het kenniscentrum en kunnen aldaar worden ingezien.

Ook digitale ontsluiting zal worden gerealiseerd. De collectie van het MNU (Zaandam) is reeds digitaal ontsloten op de website van het MNU. Op diezelfde website staat ook een specifiek deel van de collectie van de SMAT. In overleg met de bruikleen gevende stichtingen wordt gewerkt aan algehele ontsluiting van de tijdmeetkundige collectie Nederland.

Gezamenlijk depot

Het Tijdmuseum voorziet in een opslagruimte waar de collecties van de aangesloten stichtingen gezamenlijk worden opgeslagen in de tijd dat zij niet voor tentoonstellingen worden gebruikt. Voor bezichtiging van stukken uit het depot kan men daardoor op één plaats terecht.

Verwerven en ontzamen

Het Tijdmuseum start met een grote collectie, het totaal van de in bruikleen gegeven objecten. Waar verschillende eigenaren samenkomen zijn dubbel natuurlijk niet uitgesloten. Daarmee is niet gezegd dat die zomaar kunnen worden afgestoten. In het op te stellen collectieplan zal worden aangegeven wat kritische grenzen zijn en welke procedure moet worden gevolgd in geval van zowel verwerven als ontzamen. In geval van ontzamen zullen uiteraard de richtlijnen van de Nederlandse Museumvereniging gevolgd worden, zoals ook is gebeurd in 2012 toen de SMAT collectie werd ontvlochten uit de collectie van het nieuwe Zilvermuseum.

7. Het Tjdmuseum als onderneming

Financiële partners

De financiering van de oprichting van Het Tjdmuseum kent verschillende invalshoeken. De eerste stap voorziet in het verwerven van een gebouw en de verbouwing daarvan tot een museum dat voldoet aan de eisen. Daarop volgen de inrichting, de organisatie en de contacten naar buiten. Eenmaal opgericht en geopend volgt de exploitatie. Dit alles vereist een stevig financieel draagvlak als uitgangspunt voor de oprichting van Het Tjdmuseum. Met sponsors, fondsen en mogelijke subsidiënten moet een goede relatie worden opgebouwd en onderhouden door middel van relatiemanagement en partnerschappen.

Zowel de collectie van de SMAT als die van het Zaanse MNU wordt ondersteund door een Vriendenvereniging. Het is van het grootste belang deze relatie in stand te houden: goede vrienden zijn goud waard! Het spreekt vanzelf dat aan het Vriendenbestuur facilitaire steun wordt verleend in het museumgebouw.

Eigen inkomsten

Een museum dat nog in oprichting is moet het vooralsnog hebben van externe hulp bij de investeringen. Zodra Het Tjdmuseum is geopend ontstaan er eigen inkomsten, niet alleen uit entreegelden en activiteiten, maar mogelijk, en hopelijk, ook uit niet-reguliere subsidies voor activiteiten en aankopen, sponsorbijdragen en erfstellingen en legaten. Extra inkomsten uit entreegelden en activiteiten zijn alleen te verwerven indien er speciale tentoonstellingen en andere activiteiten worden georganiseerd die extra bezoekers trekken. De staf van het museum zal met creativiteit en een open oog voor de potentie van specifieke projecten hieraan invulling gaan geven.

Voor de toekomst is het ook belangrijk om actief op zoek te gaan naar mogelijke particuliere schenkers die een bijdrage willen leveren aan de bloei van het museum.

Huisvesting

De STCN heeft momenteel intensief contact wat betreft de nieuwe mogelijke locatie met verschillende instanties in Den Haag. Na het afketsen van de mogelijke huisvesting in Delft heeft Den Haag hier momenteel de voorkeur, gezien het cultuurplan vanuit de gemeenteraad, de locatie-mogelijkheden, de financierders en de kwartiermakers met hun Haagse contacten. Plannen voor de komende jaren zijn in de maak... Er is dus nog genoeg werk aan de winkel voordat het museum op die plaats in één van de komende jaren zou kunnen worden geopend.

Personeel, inhuurkrachten en vrijwilligers

Personeel komt in dienst van Het Tjdmuseum zodra dat zinvol en mogelijk is. Het personeelsbestand bevat een directeur en functionarissen met specifieke taken op het gebied van de collectie, van publiek en communicatie en van financiën; ook de beveiliging moet personele aandacht krijgen. Naast personeel in vaste dienst wordt gebruik gemaakt van inhuurkrachten en wordt een vrijwilligersbestand opgebouwd.

Principebegroting van Het Tijdmuseum op basis van 60.000 bezoekers

Baten		
Entreegelden gemiddeld per bezoeker	€5,00	€ 300.000
Omzet horeca per bezoeker	€2,00	€ 120.000
Omzet winkel per bezoeker	€ 2,00	€ 120.000
Opbrengst activiteiten en projecten		€ 100.000
Totaal		€ 640.000
Lasten		
Personeelskosten	€ 300.000	Raming op basis van 5,5 fte
Kosten inhuurkrachten	€ 35.000	Bijvoorbeeld rondleiders
ICT onderhoud	€ 20.000	
Overige kantoorkosten	€ 10.000	
Alg. beheerskosten	€ 20.000	o.a. beveiliging
Beheerskosten collectie	€ 15.000	
Publiek- en communicatiekosten	€ 100.000	Website & communicatiemiddelen
Inkoop horeca	€ 0,50	€30.000
Inkoop winkel	€ 1,00	€ 60.000
Totaal		€ 590.000
Begrotingsresultaat (exclusief locatiehuur en onderhoud)		€ 50.000

8. Besluit

Het Tijdmuseum is op de agenda gezet. Als onze inspanningen het gewenste resultaat leveren, dan wordt in één van de komende jaren een nieuw museum geopend waar het publiek het verhaal van de tijd wordt verteld: Het Tijdmuseum. Dit museum herbergt een voornaam deel van de Nederlandse tijdmeetkundige collectie. Delen daaruit worden permanent geëxposeerd en er is een ruimte gereserveerd voor Christiaan Huygens. Maar bovenal zal het publiek worden gefascineerd en geïnspireerd door te ervaren wat tijd doet in ieders dagelijkse leven.

Het museum zal starten met een kleine vaste staf; het zal per project gebruik maken van inhuurkrachten: adviseurs, beveiligers, etc. en er zullen veel vrijwilligers rondlopen.

Literatuur

- *De toekomst begint nu*. Meerjarennota Het Noordbrabants Museum 2014-2017
- *Musea voor morgen*. Advies commissie Asscher-Vonk, 30 september 2012.
- *Proeven van partnerschap. Rapport van de stuurgroep Asscher-Vonk II*, 4 oktober 2013.
- *Ontgrenzen en verbinden. Naar een nieuw museaal bestel*. Raad voor Cultuur, 2013.
- *Museumbrief. Samen werken, samen sterker*, Ministerie van OCW, 10 juni 2013.
- *Kinderen en Museumbezoek*, Ministerie van OCW, 2011.
- Falk, John H. & Lynn D. Dierking: *The Museum Experience Revisited*. Walnut Creek, California, 2013.